

De hoc Hymno alias diximus. Cantatur hoc loco, ut Deo gratiae agantur pro collatis Beneficiis Absolutionis, et Benedictionis, atque illum inchoat Delegatus, ut per eum expleatur totum opus, a quo initiatum est: dignior enim laudandi Deum est quacumque alia, lingua Sacerdotalis, Molina *Instr. Sacerdot. cap. 7.*

§. XX. Quo finito, Delegatus cantat Orationem pro gratiarum actione, etc. Cantores addunt, *Benedicamus, etc.*

53 Tota actio terminatur hac Oratione, quae debet a Delegato decantari, eo quia totius Populi Vota pie Deo porrexit, et pro parte Dei, et Ecclesiae munus Benedictionis elargitus fuit. Convenit igitur, ut ipse sit, qui pro omnibus, et omnium nomine Deo agat gratias pro collatis donis.

54 Ad libitum Populi est, ut post haec dentur publica signa laetitiae, vel campanarum festivo sonitu, vel alio quocumque honesto modo, prout Populorum, et Locorum ratio, et consuetudo feret. Signa tamen Deo acceptiora erunt Pax, et Animarum in perfecta charitate concordia.

Benedicamus Domino; idem significat ac *Gratias agamus Domino*: non autem quod Homines benedicant Deo, Sarnell *Ep. Eccl. T. 7. Ep. 58.*

FORMULAE.

SCRIBENDI IN LIBRIS.

HABENDIS APUD PAROCHOS, UT INFRA NOTATUR.

TITULUS DECIMUS SEPTIMUS.

SUMMARIUM.

- 1 Libri isti ordinati sunt, ne pereant memoriae rerum.
- 2 Sunt ad perpetuam rei memoriam.
- 3 Per omnes Ecclesias uniformis debet esse stylus scribendi.
- 4 Libri isti vocantur etiam Matriculae.
- 5 Libri isti conservari debent penes Parochum.
- 6 Deberent esse duplicati.
- 7 Parochi, qui non custodiunt hos libros, graviter mulctandi.
- 8 Libri isti probant, etsi non maneant in Archivio.
- 9 Defuncto Parocho, custodiri debent ab Oecono.
- 10 Monite ad subcollectores spoliatorum.
- 11 Parochi tenentur Fides extrahere ab illis libris.
- 12 Attestationes de Vita, et honestate puellarum facere debet Parochus.
- 13 Pro attestazione an aliquid dandum Parocho?
- 14 Consuetudo servanda est circa hoc.
- 15 Attestationes faciendae sunt in forma probanti.
- 16 Fides non probat, si extracta sit lite pendente.
- 17 Scripturis informibus fides est adhibenda.
- 18 Forma librorum, et cartulatio quomodo authentica dicatur?
- 19 Libri isti stare debent apud Parochum.
- 20 Fons Baptismi in Civitatibus non est in unaquaque Parochia.
- 21 Probatur ex fide quis baptizatus, et non aliud.
- 22 Forma libri Baptismalis.
- 23 Possunt libri esse diversis characteribus conscripti.
- 24 Recognitio manus Parochi non est necessaria.
- 25 Confirmatio potest ministrari in quacumque Ecclesia.
- 26 Liber Confirmatorum sufficit si custodiatur in Ecclesia Cathedrali.
- 27 Schedulae habendae a confirmandis.
- 28 Liber matrimoniorum habendus a quocumque Parocho.
- 29 Matrimonium non praesumitur contractum, nisi scriptum reperiat.
- 30 Nomina testium describi debent.
- 31 Parochi non scribentes matrimonia peccant mortaliter.
- 32 Partita unius rei scripta in alio libro, an fidem habeat?
- 33 Liber status Animarum habendus a quocumque Parocho.

- 34 Particularitates familiarum scribendae in hoc libro.
- 35 Omni anno, vel saltem omni triennio, renovari debet iste liber.
- 36 Liber mortuorum haberi debet ab omni Parocho.
- 37 Interest parocho scribere mortuos suos.
- 38 Soli Parocho non incumbit hoc onus.
- 39 Singulae Ecclesiae, in quibus adsint sepulchra, conficere debent hunc librum.
- 40 Confraternitates habere debent hunc librum.
- 41 Hospitalia similiter notare debent mortuos suos
- 42 Regulae tenendae a Parochis in scribendis Defunctis.
- 43 Indicari debet Ecclesia, in quo sepultum fuit cadaver.
- 44 Sufficit, ut mors Parocho innotescat.
- 45 Sunt qui nullibi sepeliuntur.
- 46 Documenta publica magistratuum esse debent.
- 47 Officium Bulletarum pro mortuis conscribendis.
- 48 Plures esse possent libri defunctorum.
- 49 Personae distingui debent per cognomina.
- 50 Quomodo scribenda sunt nomina, et cognomina illorum, qui nomen, et cognomen simile habent.
- 51 Laudabilis usus scribendi nomina Patris, et Ave.

1 Multis in locis instat Rituale Romanum, ut apud Parochos habeantur libri distincti, et parati ad notandum in illis quidquid potest per revelationem Parochianos suos juvare, ne pereat memoria rerum, quae in Ecclesia Parochiali evenerunt, et in dies eveniunt circa Sacramenta, vel Sacramentalia, vel alia ejusmodi.

2 Jam in Titulo generali *De iis qua in Sacramentorum administratione generaliter servanda sunt*, §. ultimo: admoniti fuerunt Parochi, ut haberent libros necessarios ad officium suum, et subsequenter in Titulis Sacramentorum, et nonnullorum Sacramentalium denuo repetitum fuit, ut post administrata Sacramenta, et alia hujusmodi, diligenter fieret in libris adnotatio ad perpetuam rei memoriam.

3 Nunc tandem in calce Ritualis, expeditis jam omnibus, quae ad Sacramentorum, seu Sacramentalium administrationem expediunt docenda, descendit Rituale ad praescribendas, et designandas formulas eorundem librorum, et modi tenendi in descriptione rerum notandarum, ut per omnes Ecclesias uniformis sit stylus, et ordo. Quapropter antequam ad earundem formularum descriptionem deveniamus, oportet ut ex probatis Doctoribus nonnulla afferamus, quae maxime inflant ad rectam constitutionem, et usum eorundem librorum.

4 5 6 7 8 Libri isti vocantur etiam *Matriculae* per Barbos. *de Paroch. p. 1. cap. 7. num. 1.* ubi plene enumerat quot esse debent, et ad quem usum custodiri, subdens ex relatione, seu decreto *S. C. Ep. et Reg. sub. die 3. Julii. 1604.* non esse hujusmodi libros de potestate Parochorum extrahendos: sed penes illos debere conservari, dummodo tamen, si necessarium fuerit, copia pro illorum conservatione detur: quod id dioecesi Mediolan. servari statuit S. Carolus, qui duplica-

tos eosdem libros fieri decrevit, ad hoc ut, quolibet anno, duplicatum Archivo Ecclesiae Mediolanensis traderetur ad perpetuam memoriam. *Act. p. 3. in fine.* Facile enim deperduntur isti libri, si eorum diligens custodia non habeatur; et proinde maximum damnum evenire potest Populo. Quare, in Visitatione, omnes et singulos dictos libros exhibendos esse Episcopo statuit *Prov. 4.* ut existentia, et bona illorum custodia pateat, atque illos Parochos, qui hujusmodi libros non habuerint, vel male custodierint, graviter muletandos esse decrevit, *Act. p. 5.* circa quod notat Anaclet. *l. 2. decretal. t. 22. §. 5. n. 126.* hujusmodi libros optime probare, quamvis apud Parochum non habeant speciale Archivum; quod tamen utilissimum esset juxta monita *Concilii Romani*, tit. 12. *cap. 6.* ubi Parochialibus Ecclesiis praecipitur hoc Archivum.

9 Quapropter defuncto Parocho, vel ad aliam Ecclesiam transeunte libri remanere debent sub custodia Oeconomi, donec successor electus fuerit, et alii ab eodem Oeconomo consignandi, ut illos adhibere possit, quando opus fuerit, ad usus assignatos. *Act. p. 1.*

10 In quo casu admonendi sunt subcollectores spoliatorum, dum ad vacantem Ecclesiam accedunt, Inventariumque rerum ad Ecclesiam pertinentium conficiunt, fructusque, et redditus intercipiunt in haereditate remansos, ne pro usu expoliatorum reddituum, et fructuum inexactorum, hujusmodi libros transferant de loco in locum, et secum ad domos suas asportent; eo quia in tanta rerum eversione, facile deperduntur, et oblivioni dranduntur: Dumque solertia subcollectorum quaerit quod suum est, quod suum non est usurpat, in damnum Ecclesiae. Quae cautela mere idealis non est: pluries vide ego, et cognovi hujusmodi subcollectores officium suum transcendere, et nimia aviditate (quod ab Ecclesia non toleratur) bona non de jure spoliatorum occupare.

11 Igitur dum in vivis sunt Parochi, hujusmodi Matriculis seu Libris bonam custodiam adhibere tenentur, ne dum possunt ad aliorum manus facile pervenire, falsentur, vel obliherentur; nam quaecumque requisiti fuerint, tenentur ab illis fides necessarias extrahere, vel Matrimonii, vel Baptismi, vel Mortis, et similibus, Barbos. *de Par. p. 1. cap. 7. num. 19.*

12 Non tamen tam faciles se praebere debent ad relevandas, et authenticandas has fides, quando ad usum aliquem primum, et illi, de quo sermo est in fide, noctum, illas inservire debere, timeri potest, ne per hoc Parochi incurrant in censuram illis illatam a *Cong. Ref. Urbis*, apud de Luc. *de credit. et debit. dist. 153.* et notat Sera *de off. lucumten. c. 26. num. 12.* quem sequutus fuit Ursaya *t. 3. p. 2. disc. 2. n. 39.* Nihilominus *S. C. Concilii* stat pro exhibitione Attestationis Paro-

chialis praecipue circa vitam, et honestatem Puellarum sub die 11. Januar. 1721. Ursaya T. 4. p. 1. disc. 11. num. 32. 33.

13 14 An vero pro relevandis hujusmodi Attestationibus possit Parochus accipere mercedem ullam, quaesitum fuit olim apud S. Cong. Ep. et Regul. usque ab anno 1604. atque haec rescripsit: *Nihil pro hujusmodi fide recipi posse*, Barbosa vero l. c. hoc decretum interpretando, opinatur, standum esse loci consuetudini; ita ut si solitum sit fieri gratis, gratis et ipse faciat: atque ideo posse accipere pro sua mercede illud, quod in loco solitum est dari, appertissime docet pro tuta Parochorum conscientia. Verum Anaclet. lib. 2. Decretal. tit. 22. §. 5. num. 128. dum dicit, nihil commodi atque emolumentum provenire Parochis ex hujusmodi libris, videtur quod concordet cum opinione illorum, qui cum superallegata Sacrae Congregationis relatione asserunt, nullam mercedem Parochum sperare posse.

Valde tamen durum videtur, quod absque ulla mercede, seu remuneratione remanere debeat iste vere improbus labor perquirendi, et rimandi per horas, et quandoque per dies in tot voluminibus, et saepe incassum, adnotationes petitas, illasque omni diligentia transcribendi et sigillo muniendi cum authentica subscriptione. Sane bona custodia librorum aliquid meretur, aliquid papyrus seu charta, et multo magis si formula sit typis exarata, et aliquid sigilli sculptura; quae omnia gratis Parocho largiri non solent. Igitur saltem pro expensis in libri et Chartae comparatione aliquid videtur Parochus posse sibi arrogare. Unde Samuel. tit. 1. contr. 6. concl. 3. quando dicit *Parochos interesse scribere diem mortis*, credo quod respiciat ad fructus, qui a tali scriptura proveniunt.

15 Ad hoc autem, ut Fides in iudicio probet, est necessarium faciendam in forma probanti, nempe cum formali transcriptione partitae, de verbo ad verbum, prout jacet, praemittendo verba per Barbos, d. l. num. 21. enunciata, nempe: *Ego N. Parochus Infrascriptus Ecclesiae N. de N. fidem facio, qualiter in libro (Defunctorum, Baptizatorum, etc.) dictae Ecclesiae, fol. adest sequens partita, videl. Die, etc. In quorum fidem, etc. Datum. etc. Ego N. etc. de N. Parochus supradictus, manu propria etc.* Quocumque alio modo facta fides, seu Attestatio Parochi, quibuscumque verbis concepta sit, absque formali, ut supra transcriptione partitae, non probat, Gregor. dec. 359. num. 5. Beltramin. in. annot. ad dec. 359. ejusdem num. 9. et fuit dictum in Tolet. Capellae 18. Maji 1615, coram Pirovano, et in Aesina Bonorum 17. Maji 1617. coram Andrea Ferentill. in annot. ad Buratt. num. 5.

16 17 Neque probat si extracta sit lite pendente in Rota sine citatione, et recognitione, quae tamen necessaria non erit,

si tempore productionis, non fuerit de hoc oppositum, ut censuit Rota in Romana nullitatis obligationis 26. Januar 20. coram duran. vers. non. obstat. 1. Index enim, parte non opponente, potest adhibere fidem scripturis etiam informibus, cum possint quandoque recognosci, Socin. in auth. si quis in aliquo, num. 18. et ibi decis. num. 27. vers. Si vero Judex, c. de edendo, Pute. dec. 405. l. 1. Rot. dec. 487. part. 1. recent. ex Barbos. de Paroc. p. 1. c. 7. num. 21. 22.

18 Sciendum est insuper circa bonam custodiam praedictorum librorum, debere eosdem ad hoc, ut dicantur legaliter retenti, esse bene cumpactos, et chartulatos, nec alium titulum, nec aliquid aliud extraneum ibidem adnotatum habentes, Monacell. T. 1. tit. 10. num. 2. atque ita dicuntur authentici, et plene probant ea, quae ad officium Parochi pertinent, ut advertit Pax Jordan Lucubr. t. 3. l. 14. tit. 20. num. 48. addend. ad Pamphil. dec. 456. n. 7. 8. 9.

Quinque igitur libri sunt, qui Parochiales nuncupantur, de quibus hic mentio fit: sed non omnes necesse est, ut sint apud Parochos, contra opinionem Monacell. d. l. n. 1. nam ipsa Rubrica satis aperte loquitur, et assignat eos, qui indispensabiliter haberi debent a quolibet Parocho, prout infra.

§. I. Liber Baptizatorum habeatur in Ecclesiis, in quibus confertur Baptisma.

20 Quoniam non in quacumque Ecclesia Parochiali semper adest fons Baptismalis, sed vel in sola Cathedrali, vel in paucis aliis, ex Indulto, vel Privilegio, vel consuetudine; ideo ad habendum istum Librum non tenentur omnes Parochi. In Villis vero, et locis Dioecessanis, ut plurimum omnes Ecclesiae Parochiales fonte Baptismali insignitae sunt: quapropter apud istos Parochos ista obligatio vim suam habet.

21 Ex partita hujus Libri superlative provatur quis baptizatus, et ejus aetas, prout docent Caputaq. dec. 614. n. 1. p. 1. Mandos. ad Reg. 18. Cancell. g. 10. a num. 1. et alii quamplurimi allegat. a Barbos, de Par. p. 1. cap. 7. nu. 4. et de Episc. p. 2. alleg. 32. n. 176. Ubi dicitur, quod hujusmodi liber de Baptizatis tenendus est, et faciendus a Parocho, in quo nomina et cognomina ipsorum sint descripta, Parentumque, si de legitimo Matrimonio nati sunt, cum nominibus Patrini, vel Patrinatorum, Die, Mense, et Anno, Fusc. de Visit. l. 2. c. 3. n. 24.

22 Quo vero ad formam hujus libri, satis laudabile Decre

tum Synodale Episcopi Taurinen. affert Durand. *in una Taurinen. Professionis 1. Junii 1629. quae est 207. inter ejus decisiones a Sciamana collect. pag. 359.* (circa quod valde errat in eo allegando, Barbosa *de Par. p. 1. cap. 7. numer. 4.*) ubi statuitur *sub num. 5.* quod debeat esse foliorum ad minus centum, hoedina charta coopertus, candida, et sine macula, et auro in suis extremitatibus delineatus, chordulis fericeis rubei coloris, ad claudendum munitus, et in ea recta verborum formula describi possit annus, mensis, etc. Baptizati. Haec vero tam culta facies externa non est de substantia, sed potius pertinet ad instructionem Parochi, ut sic ornatus Liber facilius custodiatur, difficiliusque deperdi possit, ut DD. de Rota dixerunt in eadem *decis. nu. 5.* quae tota ex gratia videnda est, cum in se multa ad praesens argumentum satis utilia contineat.

23 24 Nec obstat, quod Liber reperitur diversis characteribus descriptus, quia Parochus non idem super est, nec idem semper est qui baptizat; sed quandoque, et frequenter Capellani, qui sunt amovibiles, et non perpetui, munus baptizandi sibi adsciscunt ad sublevandum Parochum a labore. Unde recognitio manus Parochi, qui scripsit in tali Libro, non est necessaria, constito de Libri identitate, *Dec. d. n. 12. et nu. 14.* Quod autem in eo non reperiantur descripti quidam, qui probantur nati de eodem anno, non debet redundare in praejudicium descriptorum, quia potuerunt baptizari alibi.

Prae omnibus attendendum est decretum Conc. Trid. *Sess. 24. de ref. matr. cap. 2.* per quod Parochis imponitur obligatio conficiendi; et retinendi hujusmodi Librum, *Genua de script. priv. l. 5. tit. de Scriptur. Pleban. g. 1. num. 3. et 4. Duran, decis. 18. Romana nullitatis obligat. 1626. n. 22.*

§. II. Liber Confirmatorum habeatur in Ecclesiis, in quibus confertur Chrisma.

25 26 Confirmationis Sacramentum potest ab Episcopo ministrari in quacumque Ecclesia suae Dioecesis, ideoque difficile est praescribere, ut in omnibus Ecclesiis retineatur liber Confirmatorum: nihilominus si loquimur de Ecclesiis Civitatum, sufficit, ut iste liber custodiatur in Archivo Ecclesiae Cathedralis, Possevin, *de Off. Curat. cap. 12. num. 43.* Pro Ecclesiis vero Dioecesis, seu ruralibus regulam satis claram praestat Barbosa. *de Par. p. 1. c. 7. n. 16.*

In hoc autem Libro describi debent, nomina, et cognomina Confirmatorum: Patrum, et Matrum, necnon Parochiae, in qua degunt: item Patrinorum, seu Matrinarum, et ipsius Epis-

copi ministrantis: tum dies, mensis, et annus, et Titulus ipsius Ecclesiae, in qua Chrisma fuit administratum.

27 Ad hoc ut ista adnotatio facile succedat, nec in personarum tumultu, occasione confirmationis, aliquis obliuiscatur se constituendi ad regestum habeant schedulam, ad hoc typis impressam, cum eorum nominibus, Patrinorum, seu Matrinarum, et Parochiae, manu descriptis; quae schedulae a Clerico, seu alio ministro collectae in actu confirmationis de manu confirmati, tradantur Parocho, qui illas alphabetice describat in libro parato ad hoc officium: qui mos satis laudabilis est, quia hoc pacto nullus ah hac descriptione subtrahitur.

§. III. Liber Matrimoniorum, etc.

28 29 30 Hic liber a quolibet Parocho habendus est, cum sit unus ex tribus definitis a Rituali: circa quem nonnulla advertenda sunt. Et primo, Necessarium est, hunc Librum penes Parochum haberi indispensabiliter, prout decernit Conc. Trid. *Sess. 24. de Ref. Matrim. c. 1. vers. habeat Parochus;* ut si dubietas aliqua contingat, possit fidem de contracto Matrimonio praestare: non praesumitur enim contractum Matrimonium, quando non reperitur in Libro adnotatum, *Ursaya T. 1. p. 2. d. 1. num. 39* qui liber in hac parte superlativam probationem facit ex adduct. per Gratian. *disc. 481. num. num. 8.* et Rot. coram Caval. *dec. 444. num. 1.* unde et nomina testium, et locum contractus describere debet, *Barbos. de Par. p. 1. c. 7. n. 6. 7. 8. 9.* ex quo libro probari Matrimonium tenet Cancell. Gallia *cons 15. n. 3.* Genua *g. 6. l. 5.* alii; cum Parocho deponenti de pertinentiis ad suum officium credatur, *Menoch. de Arbitr. c. 99. n. 3.* *Surd. dec. 70. num. 13:* Gratian. in terminis *discept. t. 4. disc. 653. n. 60.* Nomina vero testium, et locus contractus describi debent in fine, quia cum haec ad solemnitatem Sacramenti pertineant propter finem necessarium vitandi lites, obligare sub mortali, tenent *Sanch. de Matr. l. 3. disp. 15. n. 22.* *Reginald. Prae. for. Poen. l. 31. n. 242. V. ult. Gutier. de Matrim. cap. 60. num. 9.* et alii apud *Barbos. l. c. n. 8.* qui formulam tradit, de qua infra in formulis sermo habebitur.

Adnotatione vero Testium nullatenus necessariam, minusque validitate Matrimonii nocentem illius omissionem vult *Ursaya T. 1. p. 2. disc. 1. num. 10.* Ex quo Parochi negligentia contractibus praepjudicare non valet; ut cumulatim antiquioribus, firmavit Rota cor. *Othobon. dec. 251. num. 36.* Ubi, quod Concilium Tridentinum disponens, quod Parochus retineat li-

brum, in quo Matrimonia debeant adnotari, non progreditur ulterius illa invalidando ex defectu adnotationis. Nihilominus multum confert juncta cum aliis circumstantiis ad Matrimonii comprobationem per ea, quae observant adducti per Cavalcan. *de Testib. p. 3. num. 443.* ab Ursaya ibi allegat, ubi quod frustra Concilium Trid. onus imposuisset Parochis describendi Matrimonia in eorum libris, nisi fidem facerent.

Quod si in casu revelationis fidei, Testes mortui essent, et simul Parochus, qui partitam descripsit in libro, adhuc per fidem relevatam plene probatur Matrimonium absque aliis probationibus, ut bene resolvunt cum Barbos. *de l. num. 10.* Cavalcan. Mascard. Sanch. et alii. Ratio autem est, quia in hoc Parochi fides, atque illibata custodia fuit electa a Sacrosanto Concilio, Bellet. *disq. Cler. p. 1. tit. de Cler. test. §. 1. num. 9.* Mascard. *de probat. concl. 672. num. 18.* et alii apud Barbos. *de Ep. p. 2. alleg. 32. num. 175.*

31 Sciant ulterius Parochi, quod si Matrimonium contractum in libro non descripserint, in peccatum mortale incident, quia spernunt praeceptum Concilii in re gravi, ut pluries firmavit Rota *dec. 233. num. 11. p. 10. dec. 445. p. 13. et dec. 44. num. 29. recent.* et coram Dunozet Jun. *dec. 896. num. 3.* Monacell. *T. 1. tit. 10. for. 8. num. 7.* unde si in visitatione Episcopus inveniat eos in hoc deficere, corripiat, et puniat.

32 Quasita fide, annis elapsis, de Matrimonio inter duas spectatae famae Personas, a qua arduae litis dependebat decisio, non fuit inventa in libro consueto Parochiali Matrimoniorum descripta partita adeo necessaria. Diu moratum fuit in hac indagine, quae eo obscurior erat, quia Parochus, per quem describi debuerat illa partita, jam e vivis decesseret. Tandem Deo favente, tunc quando minus sperabatur, et Judex in calculo ferendae sententiae jam erat, inventa fuit Partita fideliter, et diligenter descripta in libro Mortuorum ejusdem Parochiae: cumque nihil aliud ejus valori objiceretur, nisi aequivocatio libri, cum regulariter in libro Defunctorum non describantur nisi mortui in illa Parochia, non vero Matrimonia, pars quae contra fidem instabat, recursum habuit pro consilio, et voto ad D. Dominicum Catelanum, tunc Cardenalis de Verme Episcopi Ferrarien. Vicarium Generalem, ac deinde merito Termularum Episcopum laudatae memoriae; qui casu diligenter examinato, inspectaque oculariter Partita, et Libris tunc Matrimoniorum, tum Defunctorum consideratis, aequivocationem hanc declaravit nihil officere validitati, et robori ejus, quia non dolosa erat, sed tantum materialis; et vere dici poterat, talem Partitam descriptam fuisse in Libris Parochialibus, licet liber ille, per accidens, non esset ad Matrimonia destinatus. Itaque canonizata fuit haec Fides, et relevata ad producendum in Processu favore Partis, pro qua inquisita fuerat.

§. IV. Liber status Animarum.

33 34 Et hic quoque liber habendus est a quocumque Parocho, prout Rituale praecipit, Concilium enim Tridentinum *Sess. 22. de Ref. cap. 1.* docet debere Praefectos Curae Animarum Oves suas agnoscere non solum in genere, sed et in specie per familias singulas, et individuo Personas quaslibet, earumque aetatem, et qualitates, ut possint ipsimet, vel si opus fuerit, Ordinarii locorum, necessaria ad salutem singulorum opportune subministrare, Barbosa *de Pot. Par. p. 1. cap. 7. n. 1.* Nec facilius hoc fieri potest, quam hunc librum componendo ad praescriptum Ritualis. Ibi Familiae, et Personae subditorum cum aetatis nota, et Sacramentorum praesertim ad salutem necessariorum receptione, et alia hujusmodi describi debent.

35 Pro recto usu hujus libri admonet Monacell. *d. T. 1. tit. 10. §. 1.* ut si non singulis annis, saltem omni triennio renovetur, quia probabiliter censetur quocumque triennio, vel per mutationem loci, vel per augmentum, vel decreamentum Familiae, renovari statum subditorum illius Parochiae.

§. V. Liber defunctorum habeatur etiam in omnibus Ecclesiis, in quibus Defuncti sepeliuntur.

36 Eadem ratione, qua describi debent a parocho qui nascuntur, et baptizantur, adnotari debent etiam qui moriuntur; illi enim adnotanti mortem Parochiani creditur, quia ad illum et opus sepeliendi Defunctos suae Parochiae, et hujusmodi adnotatio spectat, ut per Barbosa *de potest. Episc. p. 1. cap. 7. numer. 31.* qui plures Doctores ejusdem sententiae affert. Quod vero ex hac partita probetur mors, et sepultura alicujus tradit Menoch. *de praesumpt. lib. 1. praes. 51. numer. 53.* cum aliis multis.

37 Quapropter attendenda est Conclusio Samuelis *de Sepult. tit. 1. contr. 6. concl. 3.* Parochum interesse scribere diem mortis, ac sepulturae sui Parochiani: ad id enim habere debet librum paratum, ubi cum omni sinceritate, ac fidelitate procedere, et incedere debet, sine dolo, et fraude.

38 39 40 41 Sed onus hoc Defunctos scribendi soli Parocho non incumbit: unaquaeque Ecclesia, si non jus, saltem consuetudinem habet tumulandi Cadavera: quapropter singulae Ecclesiae, in quibus humanum cadaver aliquod sepelitur, hunc librum habere debent, in quo fideliter adnotentur De-